

Pyhä pappismarttyyri ja tunnustaja Tiihon, Moskovan ja koko Venäjän patriarkka (1865–1925)

Vuodet 1865–1900: lapsuus, varhaisaikuisuus ja munkiksi-vihkimys

Hänen pyhytensä patriarkka Tiihon syntyi 19.1.1865 Pihkovan maakunnassa Klinin kylässä pappi Ivan ja Anna Bellavinin perheeseen ja sai nimekseen Vasili. Pappi Johanneksella ja Annalla oli kolme poikaa. Vasili eli veljiensä kanssa lapsuutensa Toropetsin kylässä, jonka Herramme Kirkastumisen kirkossa heidän isänsä Ivan toimi pappina. Vasili oli iloinen, huumorintajuinen, lempeä ja vietti paljon aikaa kirkossa. Hän auttoi kavereitaan usein kotiaskareissa ja myöhemmin koululäksyissä.

Vuonna 1872 Vasili aloitti koulunkäynnin Toropetsin hengellisessä koulussa, jossa hän opetteli uskontoa, kirkkohistoriaa, venäjän ja kirkkoslaavin lukemista sekä venäjän kielioppia, kirjoitusoppia, laskuoppia, latinan ja kreikan alkeita, kirkon sääntöjä

ja kirkkolaulua. Suunnilleen näihin aikoihin isä Ivan näki unen, jossa hän keskusteli edesmenneen äitinsä kanssa. Tämä sanoi perheen pojista, että yhdestä tulisi onneton, yksi kuolisi nuorena ja tuotaisiin takaisin Toropetsiin, mutta yhdestä tulisi suuri. Isä Johannes osoitti kädellään aina kyseistä poikaa kertoessaan, mitä hänen äitinsä oli sanonut. Ennusuni kävi toteen myöhemmin, kun Vasilista oli tullut Alaskan piispa – hän saattoi hautaan tuolloin nuorimman veljensä takaisin Toropetsiin.

Päästyään Toropetsin kirkollisesta koulusta vuonna 1878 Vasili pyrki Pihkovan seminaariin 13-vuotiaana. Vasilin koulukaverit pitivät lempeäluontoisesta ystävästään ja kutsuivat häntä leikkillisesti ”Esipaimeneksi”. Vasili osoittautui erityisen lahjakkaaksi dogmaattisen teologian saralla ja valmistui yhtenä luokkansa parhaimmista vuonna 1884. Hän pyrki ja pääsi opiskelemaan 19-vuotiaana nuorukaisena Pietarin teologiseen akatemiaan, missä opiskelukaverit kiusoittelivat taas Vasilia kutsuen häntä ”patriarkaksi” ja laulaen hänelle joskus ”monia vuosia, Teidän pyhyttenne”. Vuonna 1888 11.7. Vasili valmistui akatemiasta teologian kandidaatiksi ja palasi Pihkovan seminaariin dogmaattisen ja moraalisen teologian sekä ranskankielen opettajaksi. Hän eli Pyhän Nikolaoksen kirkon lähellä olevan pienen puutalon yhdessä siipirakennuksessa.

Joulukuun 14, 1891 (tai toisen lähteen mukaan joulukuun 22., 1892) Pihkovan piispa Hermogenes vihki hänet munkiksi 26-vuotiaana Pihkovan seminaarin kirkossa. Munkiksi vihkimystä ei ollut tapahtunut usein Pihkovassa, ja ihmiset pitivät lempeästä ja toimeliaasta Vasilista, joten pieneen kirkkoon oli tullut paljon uteliasta kirkkokansaa. Kerrotaan, että toisessa kerroksessa sijainneen kirkon lattian alle piti laittaa tukipaaluja, jotta kirkko ei romahtaisi väen paljoudesta. Vasili sai vihkimyksessä nimekseen Tiihon pyhän Tiihon Zadonskilaisen mukaan. Munkki Tiihon vihittiin heti seuraavana päivänä diakoniksi ja seuraavassa piispallisessa palveluksessa pappismunkiksi.

Vuonna 1892 maaliskuussa Tiihon nimitettiin nykyään Puolan itäosassa, tuolloin Venäjään kuuluneen Chelmin kaupungin teologisen seminaarin tarkastajaksi ja myöhemmin rehtoriksi. Chelm tunnettiin tuolloin venäjänkielisellä nimellä Kholm. Lähteissä mainitaan myös, että isä Tiihon kävi lyhyellä komennuksessa rehtorina Kasanin teologisessa seminaarissa, mutta palasi piakkoin Chelmin seminaarin rehtorin paikan vapautuessa. Tuona aikana pappismunkki Tiihon sai myös arkkimandriitan arvon. Seminaarivastuidensa lisäksi isä Tiihon asetettiin hiippakunnallisen kasvatuskomitean puheenjohtajaksi, Chelmin ortodoksisen veljestön puheenjohtajaksi, Chelm–Varsovan hiippakunnan luostareiden valvojaksi ja myös hiippakunnan julkaisutoimittajaksi. Luottamustehtäviensä kunniallisesta hoidosta hän sai vuonna 1895 Pyhän Annan toisen luokan ritarimerkin.

Vuodet 1897–1907: piispaksi vihkiminen ja aika Amerikan esipaimenena

Hiippakuntalaiset kokivat lempeän ja vakaan arkkimandriitta Tiihonin läheiseksi itselleen. Monet Chelmin alueen paikallisväestöön kuuluneet uniaatit jopa palasivat isä Tiihonin vaikutuksesta takaisin Ortodoksiseen kirkkoon. Chelmin ja Varsovan arkkipiispa Flavian piti arkkimandriitta Tiihonista ja pyysi Pyhäältä Synodilta, että tämä vihittäisiin hänen apulaispiispakseen. Isä Tiihon oli kuitenkin tuolloin kanonista piispaksi vihkimysikää vuotta nuorempi, joten vihkimys siirrettiin vuoden päähän. Arkkimandriitta Tiihon vihittiin Lublinin piispaksi ja asetettiin Chelm–Varsovan hiippakunnan apulaispiispan virkaan 19. lokakuuta vuonna 1897. Vihkimyksen toimittivat Pietarissa Pyhän Aleksanteri Nevskin lavran Kolminaisuuden katedraalissa Pietarin metropoliitta Palladius (Rajeev), Kasanin arkkipiispa Arseni (Brjantsev), Suomen arkkipiispa Antoni (Vadkovski), Narvan piispa Johannes (Kratirov) ja Samaran piispa Gurias (Burtasovski).

Isä Tiihon puhui piispaksi vihkimyksessään:

Varhaisessa nuoruudessani piispallinen palvelustyö vaikutti minusta arvokkuuden, ihailun, vallan ja arvovallan tehtävältä. Tunsin myös, että en ollut yksin tässä luulossani. Mutta, kun olin lapsi, puhuin kuin lapsi, minulla oli lapsen mieli ja lapsen ajatukset. Nyt, kun olen mies, olen jättänyt sen mikä kuuluu lapsuuteen. (1 Kor. 13:11) Ymmärrän nyt, että piispan tehtävä ei ole vallan, kunnioituksen ja arvovallan tehtävä, vaan ennen kaikkea ja erityisesti asioiden oikeamielisen hoitamisen, työnteon ja askeettisen vaivannäön tehtävä.

Vihkimyksen jälkeen piispa Tiihon palasi Chelmiin vuodeksi. Piispa Tiihon ymmärsi selkeästi monikansallisen hiippakunta-alueensa erityisvaatimukset. Hän toimi aktiivisesti työssään, ja seurakuntalaiset pitivät hänestä.

Kuitenkin vuoden kuluttua piispa Tiihon sai tehtäväkseen siirtyä uudelle mantereelle Amerikkaan, jossa oli ollut ortodokseja jo pyhän Herman Alaskalaisen ajoista saakka 1700-luvun loppupuolelta lähtien. Syyskuun 14. vuonna 1898 piispa Tiihon asetettiin Aleuttien saarten ja Alaskan hiippakunnan piispaksi. Hiippakunta oli kasvanut piispa Nikolain toimesta 1890-luvulla voimakkaasti, mutta vaatimukset olivat myös kasvaneet. Hiippakunnan keskuskatedraali sijaitsi San Franciscossa.

Piispa Tiihon saapui Pohjois-Amerikkaan 1898. San Franciscon katedraalissa piispan vastaanotto palveluksessa hän puhui seurakuntalaisille:

Tähän saakka olemme olleet vieraita toisillemme, emmekä ole tunteneet läheisesti toisiamme. Tästä lähtien Herramme itsensä avulla meistä tulee hyvin läheisiä, meidät sidotaan toisiimme, kuten piispa hänen laumaansa ja lauma piispaansa. Kirkkoisien kirjoituksissa tätä suhdetta verrataan avioliittoon – piispa on kuin sulho ja lauma kuin morsian. Ja kuten mies rakastaa vaimoaan niin, että jättää isänsä ja äitinsä, ja yhdistyy vaimoonsa, tulee sidotuksi läheisesti vaimoonsa ja ottaa vaimon itselleen, samoin tulee piispan rakastaa laumaansa. Ja kuten vaimo alistuu miehelleen, samoin tulee lauman alistua piispalleen. Täten ymmärrän piispan kantavan vastuuta laumastaan. Kun minut vihittiin Aleuttien lauman kanssa, jätin rakkaan kotimaani, vanhan äitini, kaikki läheiseni ja kaikki sydäntäni lähellä olevat. Lähdin matkalle kaukaiseen maahan teidän, minulle ennen tuntemattomien ihmisten luo ja tästedes te olette minun läheisiäni ja rakkaitani.

Piispa Tiihon saapui hiippakuntaan vaikeina aikoina. Hiippakunta oli maantieteellisesti valtava ja muuttoliikkeiden myötä kasvoi jatkuvasti. Venäjältä saatu taloudellinen tuki väheni jatkuvasti taloustilanteen heikennyttyä vaikeiden poliittisten aikojen myötä, ja hiippakunta joutui etsimään omin voimin tulonlähteitä. Tämä ei ollut helppoa, koska alueella elävät ortodoksit asuivat hyvin hajallaan laajassa hiippakunnassa. Monet seurakuntalaiset alkoivat ajatella, että lopettaisivat antamasta rahaa papiston ylläpitämiseen, koska rahankeruu oli vaikeaa.

Piispa Tiihon tarttui toimeen ja järjesti hiippakuntansa toiminnan vastaamaan tilannetta. Hän perusti kaksi apulaispiispan virkaa, toisen Alaskan Sitkaan ja toisen New Yorkin Brooklyniin. New Yorkiin hän perusti New Yorkin Kirkkojen Veljestön ja Ristin Ylentämisen Keskinäisen

Avunannon Sisariston, jotka alkoivat kerätä varoja ja tehdä avustustyötä hiippakunnan eteläisellä alueella. Clevelandiin hän perusti kirkollisen esikoulun, Kodiakiin naisten ensisuojan ja New Yorkiin pyhälle Nikolaokselle omistetun katedraalikoulun. Piispa Tiihon perusti Minneapolisin pappisseminaarin, joka pystyi kouluttamaan jo piakkoin pappeja laajan hiippakunnan tarpeisiin. Hän aloitti palveluskirjallisuuden käännoistyön englanniksi. Näitä käännoiksi käytetään yhä.

Piispa Tiihonin organisoidessa hiippakunnan toimintaa seurakuntien määrä kasvoi 15:sta 75:een. Hän siirsi hiippakunnan keskuksen San Franciscosta New Yorkiin, ja piispan istuin sijoitettiin vastarakennettuun Pyhän Nikolaoksen katedraaliin. Tuohon aikaan monikansallisen hiippakunnan jäseniä oli noin 400 000. He olivat lähinnä venäläisiä, serbejä, syyrialaisia, kreikkalaisia, aleutteja, tlingittejä, jupikkeja ja muita alaskalaisia vähemmistöjä. Piispa Tiihon kykeni yhdistämään eri kansallisuudet rakkaudessa ja huolenpidossa ”omoforinsa alle”, kuten Esipaimenen tulee tehdä.

Piispa Tiihon matkusti joka vuosi hiippakunnan tarkistusmatkoille, jotka olivat yleensä pitkiä ja joskus hyvin vaarallisia. Vuonna 1900 eräessä hänen matkatoverinsa kirjoittamassa hiippakuntamatkakronikassa kerrotaan:

Korkeasti siunattu esipaimen Tiihon purjehti pienellä veneellä Kwikhpak-jokea (Yukon) pitkin ja pysähtyi Nunapikhlugmiutin kylässä, jossa oli pieni venäläinen lähetystyökeskus. Kylässä eli 40 kastettua eskimoa. Vladika siunasi kaikki ja antoi jokaiselle pienen ristin. Matka jatkui. Kapteenia pyydettiin nostamaan Venäjän lippu laivan mastoon, jotta Esipaimenen nähtäisiin olevan mukana. Kapteeni suostui, ja samaan aikaan Ikogmiutin kylä tuli näköpiiriin. Lipun noustessa kylästä alkoi kuulua kirkonkellojen soittoa, ja ihmiset olivat saapuvaa Esipaimenta rannalla vastassa. Kaikki iloitsivat ja lähetystyökeskuksen pappi puhui Esipaimenelle. Tuolloin oli Ristin Ylentämisen juhla. ... Seuraavana aamuna piispa Tiihon toimitti keskuksen kirkossa ensimmäisen piispallisen liturgian ja johti ristisaattoa Alaskan oman pyhän Innokentin rukoushuoneelle. Hän toimitti siellä rukouspalveluksen ja muisteli kaikkia Alaskassa eläneitä ortodokseja laulaen ”monia vuosia” seurakuntalaisten kanssa.

Piispa Tiihon ei pelännyt matkoillaan vaivannäköä tai vaaroja. Yleensä kuukausia kestäneillä retkillä matkalaiset sairastuivat ja joutuivat hengenvaaraan myrskyissä, mutta esipaimenen rohkeus ja sinnikkyys antoivat matkalaisille voimaa kulkea eteenpäin. Esipaimen ei myöskään koskaan sairastunut matkoillaan.

Piispa Tiihon toimi menestyksellisesti Amerikassa, mistä osoituksena hän sai vuonna 1901 Pyhän Vladimirin kolmannen luokan ristin ja vuonna 1904 Pyhän Annan ensimmäisen luokan kunniaristin. Hän kykeni yhdistämään laajan hiippakunnan alueena ja hiippakunnan venäläiset, kreikkalaiset, syyrialaiset, bulgarialaiset ja aleutilaiset jäsenet omoforinsa alle. Hän vihki hiippakuntansa kaksi ensimmäistä apulaispiispaa: vuonna 1903 piispa Innokentin (Pustynsky) ja vuonna 1904 piispa Rafaelin (Hawaweeny). Antiokian patriarkaatista Venäjän kirkkoon siirtynyt syyrialaisyntyinen piispa Rafael palveli New Yorkin Brooklynista käsin arabi-, venäläis- ja kreikkalaisortodokseja kaikkialla eteläisessä ja itäisessä hiippakunnassa. Piispa Innokent palveli Alaskassa vuoteen 1909 saakka, jolloin hän palasi Venäjälle Jakutskin piispaksi.

Vuonna 19.5.1905 piispa Tiihon nimitettiin Aleuttien ja Pohjois-Amerikan arkkipiispaksi. Samaisen vuoden heinäkuussa apulaispiispa Rafael vihki Pennsylvanian New Canaanin Pyhän Tiihon Zadonskilaisen luostarin maa-alueen. Piispa Tiihon toimitti elokuussa perustetussa luostarissa ensimmäiset munkiksi vihkimykset. Hän lahjoitti samalla luostarille ja orpokodille kymmenentuhatta ruplaa käyttövaroiksi. Luostari tunnetaan myöhemmin merkittävästä seminariastaan ja kirjallisesta tuotannostaan sekä jo alussa luostarin yhteyteen perustetusta orpokodista.

Pyhän Tiuhonin esipaimenellisesta hyvistä organisointikyvystä kertoo myös vuonna 1907 helmikuussa New Yorkin Mayfieldissä alkanut ensimmäinen Venäjän Ortodoksisen kirkon kirkolliskokous Amerikassa. Hiippakunnan suureksi suruksi alkuvaiheiden jälkeen piispa Tiuhon ei kuitenkaan osallistunut varsinaiseen kokoukseen, koska hänet siirrettiin takaisin Venäjälle tammikuun 25. Jaroslavlın ja Rostovin arkkipiispan tehtävään.

Kirkolliskokouksen alkuvaiheessa piispa Tiuhon sanoi jäähyväispuheessaan:

Lähden nyt luotanne. Pyhän temppelin isät ja veljet! Antakaa anteeksi te, jotka olette lähellä sydäntäni, ei vain hengessä, vaan myös yhteisissä rukouksissamme, vaivannäössämme ja elämässämme! Pyydän anteeksiantoa myös teiltä, jotka elätte toisaalla, kaikkialla eri puolilla tätä maata, kaikilta laumani jäseniltä! Antakaa minulle myös anteeksi kaikki te, jotka vaellatte erämaissa, teette työtänne vuorilla, maan luolissa ja kaukaisilla saarilla!

Katedraalini, anna sinäkin minulle myös anteeksi. Sinä olet ollut lähellä minua ja tullut minulle läheiseksi: sinut perustettiin, koristettiin piispuuteeni aikana ja sinusta tuli minun piispankirkkoni. Vaikutat ehkä pieneltä ja köyhältä heistä, jotka ovat nähneet Venäjän suurenmoisia koreita kirkkoja, ja et koreile kullalla, hopealla ja arvokivillä, mutta kauan täällä kirkotta eläneille, sen tähden kärsineille ja kirkkoa kaivanneille venäläisille ortodokseille olet tullut suuriarvoiseksi aarteeksi. He iloitsevat nyt, että heillä on sinut, kuten heprealaiset iloitsivat palatessaan Baabelin vankeudesta toisen temppelin rakentamisen aikaan, vaikka se oli köyhempi kuin Salomonin temppeli. Oi Israelin Jumala, Herra, katsokoot Sinun silmäsi tähän huoneeseen yötä päivää, jotta kuulisit täältä puoleesi kansasi kantamat rukoukset.

Antakoon myös tämä maa minulle anteeksi! Joillekin meistä sinä olet isänmaa ja joillekin olet antanut turvan, työtä ja menestystä. Jotkut toiset ovat myös saaneet vapauden tunnustaa Todellista Uskoa maankamarallasi. Muinaisina aikoina Jumala sanoi profeetalleen: ”Toimikaa sen kaupungin rauhan hyväksi, jonne minä olen teidät siirtänyt. Rukoilkaa sen puolesta Herraa, sillä sen rauha on teidänkin rauhanne.” (Jer. 29:7) Rukoilemme Jumalaa, että Hän lähettäisi tälle maalle hedelmien runsauden, suotuisat säät, sateita ja myötäisiä tuulia sekä säästäisi sen maanjäristykseltä, tulvalta, tulelta ja miekalta, tuntemattomien hyökkäykseltä ja sisällissodalta. Olkoon tämä maa, kaupunki ja temppeli ikuisesti siunatut. Tulkoon Jumalan siunaus kaikkien teidän yllenne Hänen armostaan ja ihmisrakkaudestaan nyt, aina ja iankaikkiseen. Amen.

Kirkkokansan jäsenet pyysivät kyönelehtien poislähtevältä Esipaimeneltaan siunauksia.

Vuodet 1907–1914: Liettua, Vilna ja alkava Ensimmäinen maailmansota

Palatessaan takaisin Venäjälle piispa Tiuhon vieraili ensin kotipaikkakunnallaan Pihkovassa. Hän oli lahjoittanut perustamalleen pyhän Tiuhonin luostarille Amerikkaan suuren osan piispan tuloistaan. Loput hän lahjoitti nyt Pihkovan seminaarille, jossa kävi koulua monia köyhiä lapsia. Jaroslavlın ja Rostovin piispana hän toimi aktiivisesti seurakuntalaisten joukossa: hän toimitti palveluksia kaikissa hiippakunnan kirkoissa. Seurakuntalaiset pitivät hänestä, koska hän oli kaikkien, niin köyhien kuin rikkaiden mielestä lähestyttävä ja nöyrä esipaimen, ”Vladika”, jolla oli aikaa kuunnella ihmisiä. Piispa Tiuhon johti hiippakuntaa myös vuonna 1913 Romanovien tsaarisuvun 300-vuotisjuhlassa ja otti kunniallisesti vastaan kaupunkiin tervehdimään tulleen tsaari Nikolai II:n.

Piispa Tiuhonin nöyryyteen yhdistyi samaan aikaan myös päättäväisyys periaatteellisissa uskonnollisissa kysymyksissä, mikä johti joissakin tapauksissa ristiriitoihin maallisen hallinnon kanssa. Piispa Tiuhon joutui ristiriitaan muun muassa Jaroslavlın kuvernöörin kanssa, mikä ehkä vaikutti hänen siirtoonsa 22. joulukuuta 1913 (tammikuussa 1914) Vilnan hiippakuntaan. Seurakuntalaiset surivat Vladikansa poislähtöä. Piispa Tiuhon sai myöhemmin Jaroslavlın kunniakansalaisuuden ensimmäisenä piispana. Pyhä Synodi oli aiemmin vuonna 1909

myöntänyt hänelle Pyhän Vladimirin ensimmäisen luokan ristin ja vuonna 1913 pyhän Aleksanteri Nevskin ristin.

Vilnassa venäläiset ortodoksit elivät maahan eri aikoina Venäjän tsaarikunnan laajetessa 1800-luvulla tulleet vähemmistönä, joka herätti pääosin katolilaisissa liettualaisissa epäluuloja. Vladika Tiihon onnistui kuitenkin voittamaan heidän luottamuksensa ja kunnioituksensa puolelleen. Hänen kävellessään kadulla ihmiset suhtautuivat häneen kunnioittaen, mikä ei ollut tavallista tuohon aikaan.

Työ Vilnan hiippakunnassa keskeytyi kuitenkin Euroopan maiden rajaviivoja suuresti muokanneen ensimmäisen maailmansodan syttymiseen. Sodan aikana piispa Tiihon toimi ensiksi pakolaisten ja sitten eturintamalla sotilaiden keskuudessa. Hän rohkaisi rintamalla toimineita sotilaspappeja, toimitti palveluksia rintamarukoushuoneissa pommitusten keskellä ja piti yllä sotilaiden moraalia ja rohkeutta niin rintamalla kuin sairaaloissa. Kun saksalaiset lähestyivät Vilnaa, arkkipiispa Tiihon otti vilnalaisten marttyyrien pyhien Antonin, Johanneksen ja Eustaatioksen reliikit mukaansa ja palasi Moskovaan. Hän tunsikin sotilaiden tarvitsevan häntä ja eikä hän voi jättää laumaansa, joten hän palasi takaisin eturintamalle.

Vuodet 1917–1921: Vallankumous, kirkolliskokous ja patriarkan viran uudelleenasetaminen

Vuonna 1917 helmikuussa vallankumoukselliset voimat saivat vallan Venäjällä. Tsaarin viraltapanon jälkeen maaliskuussa 1917 Väliaikainen Hallitus alkoi hallita Venäjää, ja Kirkon piti ottaa huomioon epäsuotuisaksi muuttunut poliittinen tilanne. Tuolloin Venäjän Kirkko ja valtio eivät olleet vielä eronneet, joten Väliaikaisella Hallituksella oli sananvaltaa myös Pyhän Synodissa. Hallituksen edustajana Pyhässä Synodissa toimi uusi prokuraattori ruhtinas Georgi Lvov. Uudistusmielinen prokuraattori ja Pyhän Synodin jäsenet riitelivät usein, mihin prokuraattori kyllästyi. Hän erotti huhtikuussa kaikki synodin jäsenet lukuun ottamatta Suomen arkkipiispa Sergeitä ja Georgian metropoliitta Platonia, jotka myöhemmin patriarkka Tiihonin ajan jälkeen alistuivat neuvostovallan käskyyn. Arkkipiispa Sergeistä tehtiin myös uuden synodin johtaja.

Koska erotettujen joukossa oli myös Moskovan metropoliitta Makari, niin tehtävään tuli valita jatkaja. Moskovan hiippakunnan papiston ja maallikkojen kokous kokoontui 19. kesäkuuta vuonna 1917 valitsemaan tehtävään jatkajaa. He valitsivat 23.6./6.7. arkkipiispa Tiihonin Moskovan ja Kolomnan metropoliitaksi. Valinta tuntui piispa Tiihonista tuskaiselta, koska tehtävästä prokuraattorin erottama piispa Makari protestoi pitkän aikaa ja eikä hyväksynyt eroaan laillisena. Metropoliitta Tiihon oli myös piispa Makarin puolella, mutta näki tarpeelliseksi jatkaa tehtävässään nähdessään Venäjän poliittisen tilanteen vaikeutuvan. Metropoliitta Tiihon vieraili aktiivisesti kaikissa hiippakunnan kirkoissa ja pyrki vahvistamaan seurakuntalaisten oikeaa uskoa ja rohkeutta, vaikka ajat olivat vaikeat.

Metropoliitta Tiihon alkoi valmistella samaan aikaan myös tulevaa Venäjän kirkon yleistä kirkolliskokousta. Kirkolliskokous alkoi 15. elokuuta vuonna 1917 Kristus-Pelastajan kirkossa Moskovassa. Kokoukseen osallistui 564 delegaattia, ja metropoliitta Tiihon valittiin kokouksen puheenjohtajaksi äänin 407–33. Kirkolliskokouksen ensimmäinen suuri päätettävä asia oli patriarkaatin aseman palauttaminen uudestaan kahdensadan vuoden jälkeen. Asiaa valmistelemaan asetettiin tehtävään valitun 200 delegaatin toimikunta, jossa asiasta käytiin kiivasta keskustelua. Kokoukseen osallistuneet uudistusmieliset delegaatit professori Titlinovin johdolla pyrkivät estämään patriarkaatin palauttamista, mutta 25. lokakuuta tapahtunut bolševikien vallankumous antoi kokoukselle pontta palauttaa patriarkaatti. Lokakuun 31. ruhtinas Paavali Mihailovits Grabben ehdotuksesta patriarkkaehdokkaiden nimet kerättiin ja aloitettiin ensimmäinen äänestys.

Ensimmäisessä salaisessa äänestyksessä kuuluisa teologi, arkkipiispa Antoni (Khrapovitski) sai 101, Novgorodin arkkipiispa Arseni sai 27 ja metropoliitta Tiihon 23 ääntä. Toisessa äänestyksessä ehdokkaina olivat vain nämä kolme eniten ääniä saanutta. Arkkipiispa Antoni sai 159, arkkipiispa Arseni 148 ja metropoliitta Tiihon 125 ääntä. Kolmen ehdokkaan aseman

vahvistaneen toisen äänestyksen jälkeen nimilaput laitettiin vaaliurnaan, joka asetettiin kirkkoon tuodun ihmeitätekevän Vladimirin Jumalanäidin ikonin eteen. Seuraavana aamuna jumalallisen Liturgian ja rukouspalveluksen jälkeen paikalle tullut ohjaajavanhus Aleksii Sossiman erakkoluostarista nosti vaaliurnasta nimilapun ja antoi sen tulevalle pappismarttyyriille, Kiovan metropoliitalle Vladimirille. Tämä teki ristinmerkin ja luki ääneen: "Tiihon, Moskovan metropoliitta – Aksios!"

Kun kiitosrukouspalvelus oli toimitettu, valittu patriarkka Tiuhon puhui:

Tieto valinnastani patriarkaksi on minulle kuin käärö, johon on kirjoitettu "kyyneliä, huokauksia ja murhetta". Sellaisen käärön sai syödä aikanaan myös Vanhan liiton patriarkka Hesekiel. Kuinka monia kyyneliä on vuodatettavani, kuinka monta huokausta minun on päästettävä patriarkan tehtävässäni tällaisena kauheana aikana. Kuten heprealaisten muinainen johtaja Mooses, sanon Herrallemme: "Miksi koettelet näin palvelijaasi? Miksi en ole löytänyt armoasi, kun olet pannut taakakseni koko kansan? Minäkö olen tämän kansan äiti, minäkö olen sen synnyttänyt, kun käsket minua nostamaan sen syliini kuin hoitaja sylilapsen! Minä en jaksa yksinäni johtaa tätä kansaa, sillä taakka on minulle liian raskas." (3. Moos. 11:11-14) Tästedes kaikki Venäjän kirkot ovat alaisuudessa ja hoidettavina kaikkina aikoina. Kuka voisikaan kestää tällaisessa tehtävässä, vaikka hän olisi minua vahvempi? Mutta, tapahtukoon aina Jumalan tahto! Saan voimaa siitä, että en halunnut tulla valituksi ja että valinta osui minuun minusta sekä muista ihmisistä huolimatta Jumalan tahdon mukaisesti. Luotan siihen, että Jumala kutsui minut tehtävään ja että Hän auttaa minua kaikkivoimallisella armollaan kantamaan taakkaa ja tekee siitä kevyen. Suuri lohdutukseni ja rohkaisuni on myös se tosiasia, että valintani ei tapahtunut ilman kaikessa puhtaan Jumalan Äidin tahtoa: Hän oli läsnä pyhän vladimirilaisen ikoninsa kautta kaksi kertaa Pelastajan kirkossa valintani aikana, ja toisella kertaa valinta tehtiin Hänen ikoninsa päällä, joten olen asetettu tehtäväni kuin Hänen pyhän esipaimenellisen omoforinsa alla. Ojentakoon Hän, kaikessa voimallinen Jumalan Äiti auttavan kätensä minun heikon puoleen ja vapauttakoon Hän tämän kaupungin ja koko Venäjän kaikesta puutteesta ja vaikeuksista!

Kun valinta oli tehty, Moskovassa huhuttiin, että Jumala ei ollut valinnut "nokkelinta ja osavinta" Antonia, "ankarinta ja tiukinta" Arsenia, vaan "lempeimmän ja hiljaisimman" Tiuhonin. Metropoliitta Tiuhon asetettiin Moskovan ja koko Venäjän patriarkan istuimelle 21.11. (4.12.) vuonna 1917 Kremlin Kuolonuneen nukkumisen katedraalissa aseiden laukausten ja taisteluiden äänten kaikuessa Moskovan kaduilla.

Metropoliitta Vladimir antoi patriarkka Tiuhonille esipaimenen sauvan. Patriarkka Tiuhon suri julkisesti ympärillään käytävää traagista taistelua ja puhui:

Patriarkaatti asetetaan nyt uudestaan Venäjän kauhistuttavana aikana kuolemaa tuottavien aseiden laukausten äänten kaikuessa ympärillämme. Luultavimmin joudumme turvautumaan yhä uudelleen kieltoihin ja rajoituksiin saadaksemme nämä tottelemattomat järkiinsä ja turvatakseen kirkollisen rauhan. Mutta, kuten muinaisina aikoina, jolloin Herramme ei ilmestynyt profeetta Elialle myrskyssä tai maanjäristyksessä, vaan hiljaisen tuulen vireen rauhallisuudessa, niin nytkin Hänen eteensä tuomat raukkamaiset valituksemme ja moitteemme: 'Herra, Venäjän lapset ovat hyljänneet Liittosi – he ovat tuhonneet alttareitasi ja ovat ampu-neet aseillaan kirkkosi ja Kremlin pyhiä sekä ovat lahdanneet pyhän Kirkkosi pappeja', saavat tuntea Hänen hiljaisten sanojensa vireen: "Vielä löytyy seitsemän tuhatta ihmistä, jotka eivät ole kumartaneet nykyajan Baalia ja eivätkä ole pettäneet todellista Jumalaa." Ja Jumala sanoo vielä: "Mene ja etsi ne, joiden vuoksi Venäjän maa on vielä pystyssä ja joiden vuoksi Venäjää yhä ylläpidetään. Mutta älä hylkää kadonneita, todella surkuteltavia lampaita, jotka ovat tuomitut tuhottavaksi ja lahdattavaksi. Paimenna niitä tällä saamallasi hyvätahdon sau-

valla. Etsi kadonneet lampaat, puolusta alistettuja ja kiusattuja, sido haavoitettujen haavat, vahvasta sairaita sekä tuhoa nuo lihaviksi ja kurittomiksi kasvaneet, paimenna heitä oikeudenmukaisuudella.”

Jumalallisten palvelusten jälkeen patriarkka Tiihon ja kirkkokansa lähtivät ristisaattoon Kremlin muurien ympäri.

Vuonna 1918 Moskovan alueella taistelut voittanut uusi bolševikkihallitus alkoi vainota Kirkkoa voimakkaasti. He säätivät lain, jolla Kirkon toimintaa rajoitettiin ja jolla Kirkon varallisuutta takavarikoitiin. Samaan aikaan eri puolilla valtakuntaa Kirkon palvelijoiden murhat yhä lisääntyivät. Suuren koitoksen aikana patriarkka ei odottanut kirkolliskokouksen päätöksiä, vaan tuomitsi julkisesti uuden hallinnon toimet ja tekemät murhat. Vuoden 1918 tammikuussa hän anatemisoi bolševikkihallituksen ja kommunistit sanoen: ”Vetoan näillä sanoillani kaikkiin teihin Kristuksen Ortodoksisen kirkon uskollisiin lapsiin: Älkää olko missään tekemisissä missään asioissa tuollaisten ihmiskunnan hylkiöiden kanssa!” Kirkon papeille ja muille esipaimenille hän sanoi vielä: ”Älkää epäröikö hengellisessä elämässänne, kutsukaa tulisella innolla hengellisiä lapsianne puolustamaan Ortodoksista kirkon oikeuksia, joita nyt poljetaan maahan. Organisoikaa mitä pikimmin hengellisiä liittoja ja yhdistyksiä. Kutsukaa ne, ei pakosta vaan vapaaehtoisuudesta, hengelliseen taisteluun sotilaiksi, jotka vastustavat ulkoista voimaa ja pakkovaltaa pyhällä innolla ja voimallaan.” Kananin metropoliitta Kiril luki myöhemmin patriarkan sanat myös suljettujen ovien takana kokoontuneelle kirkolliskokoukselle, joka tuki heti patriarkka Tiihonia omalla kirjeellään.

Samaan aikaan elettiin Toisen maailman sodan loppuaikoja. Maaliskuussa patriarkka tuomitsi Brest-Litovskin rauhansopimuksen, jonka seurauksena miljoonia venäläisiä jäi vangeiksi ja jonka myötä rajoilla käyty maailmansota muuttui Venäjällä sisällissodaksi. Heinäkuussa vangittu tsaariperhe ja neljä kuuliaista palvelijaa kärsivät marttyyrikuoleman Jekaterinburgissa. Patriarkka tuomitsi murhan täysin pelottomasti kutsuen sitä ”rikoksista suurimmaksi”. Hän sanoi vielä: ”joka ei tuomitse tekoa, olivat syyllisiä Tsaarin vereen samoin kuin he, jotka tekivät nämä hirveät murhat.” Hän toimitti seuraavana päivänä myös panihidan edesmenneille marttyyreille, minkä bolševikkihallitus julkisesti tuomitsi. Patriarkan tuomittua julkisesti murhateot eräät kirkolliskokousedustajat yrittivät saada häntä muuttamaa ulkomaille terrorin uhatessa ja jotta hänelle ei kävisi samoin kuin tsaarille. Patriarkka Tiihon sanoi: ”Patriarkan paosta koituisi enemmän hyötyä Kirkon vihollisille. Antaa heidän tehdä minulle, niin kuin he haluavat.”

Vuoden 1918 lokakuussa patriarkka Tiihon tuomitsi uudelleen punaisen terrorin:

Meidän tehtävämme ei ole tuomita maallisia hallituksia. Jokainen Jumalan sallima hallitus saa osakseen siunauksen, jos se on todella alamaistensa hyväksi toimiva Herran palvelija ja jos se ei aja pois hyvyttä, vaan on pahan karkote. (Room. 13:1-4) Mutta teille, jotka käytätte voimaa viattomien vainoamiseen, osoitamme varoituksen sanamme. Juhlikaa hallintonne vuosijuhlia vapauttamalla vangitut, lopettamalla verenvuodatukset, väkivallan, tuhon ja uskovien vainot. Älkää tuhotko, vaan säilyttäkää laki ja järjestys. Antakaa kansalle ansaittu lepo sisällissodasta. Muutoin te joudutte vastaamaan jokaisesta vuodattamastanne vanhurskaiden verestä (Luuk. 11:51) ja te, jotka olette tarttuneet miekkaanne, kaadutte miekkaanne. (Matt. 26:52).

Kun kirje oli luettu ääneen Pyhän Synodin istunnossa ja Ylemmässä kirkolliskokouksessa, monet osallistujat yrittivät saada patriarkkaa luopumaan kirjeen julkaisemisesta, koska se vaarantaisi hänen henkensä. Patriarkka ei luopunut aikeestaan. Patriarkaatin puolustajat alkoivat pelätä Esipaimenensa hengen puolesta ja järjestivät tälle ympärivuorokautisen vartioinnin. Vangitsemisen uhatessa puolustajat tulisivat heti apuun.

Sisällissodan edetessä patriarkka Tiihon otti aiempaa puolueettomamman kannan, koska hän näki miljoonien venäläisten ortodoksien kärsivän molemmalla puolella rintamaa. Patriarkka Tiihonin kerrotaan siunanneen valkoisen armeijan kuuluisan admiraali Koltšakin tehtävänsä,

mutta esimerkiksi, kun vuoden 1919 lokakuussa admiraali Denikinin valkoinen armeija valtasi lyhyeksi aikaa Orelin kaupungin ja lähestyi Moskovaa, patriarkka antoi papistolle kirjeen, jossa hän vaati papistoa pysymään taiston ulkopuolella. Hän muistutti heitä siitä, että Jumalan käskyt ovat maallisia ohjeita sitovampia: ”Esipaimenet ja isät, muistakaa kanoniset säädökset ja pyhien apostolien opetukset: Suojatkaa itsenne epäsovua ja riitaa aiheuttavilta. Kieltäytykää osallistumasta poliittisiin puolueisiin ja puheisiin, taipukaa inhimillisen vallan alle ulkoisissa asioissa (I Piet. 2:14). Älkää antako neuvostovallanpitäjille epäilyksen aihetta, taipukaa heidän käskyynsä siinä määrin, kun se ei ole ristiriidassa uskon ja hurskauden kanssa, sillä meidän tulee apostolien opetuksen mukaan totella Jumalaa enemmän kuin ihmistä. (Ap.t. 4:19; Gal. 1:10)” Vaikka patriarkka Tiihon jatkuvasti tuomitsi kommunistien hirmuteot, hän opasti näin papistoaan pysymään erossa politiikasta ja pysymään uskollisena Kristuksen kirkolle. Patriarkka näki todellisen tilanteen ja valkoisten joukkojen mahdollisuudet laajemmin kuin tuolloin ymmärrettiin. Neuvostovalta ei kuitenkaan lopettanut vainoa patriarkan yrityksistä huolimatta, vaan tiukensi otettaan yhä lujemmaksi.

Marraskuussa 7 vuonna 1920 bolševikkeja vastustanut ja raskaita tappioita kokenut valkoinen armeija astui englantilaisiin laivoihin Mustan meren rannalla ja seilasi Konstantinopoliin. Armeijan mukana oli paljon venäläisiä siviilejä ja papistoa. Patriarkka Tiihon antoi tuolloin kuuluisan piispallisen käskynsä (ukaz №. 362), jolla hän siunasi ulkomaille emigroituneet piispat muodostamaan omat hiippakuntansa. Käskykirjeen myötä ulkomaille emigroituneet piispat muodostivat myöhemmin Venäjän ulkomaan kirkon. Käskykirje oli myös selkeä yksi todiste vuonna 1927 uuden patriarkka Sergein neuvostomyönteisyyttä vastaan.

Vuodet 1921–25: elämä vankina ja vainottuna

Vuoden 1921 keväällä ja kesällä Volgan alueelle iski kauhea nälänhätä, koska vuoden alku oli ollut täysin sateeton ja viljasatoja oli menetetty täysin monella seudulla. Nälänhätä tappoi lopulta noin viisi miljoonaa ihmistä. Patriarkka Tiihon antoi heti piispallisen käskyn kirkolle auttaa hädässä olevia. Hän vetosi samalla ulkomaisiin kirkollisiin johtajiin, jotta he lähettäisivät apua kärsiville. Bolševikit näkivät tässä mahdollisuuden vainota kirkkoa yhä enemmän: bolševikit eivät halunneet, että Kirkko saa tukea ja varoja ulkomailta, joten he määräisivät, että kaikki avunanto tuli ohjata heidän haltuunsa. Ihmiset huomasivat tämän, ja lahjoitusten määrä tipahti murto-osaan aiemmasta.

Kirkkoa vastaan julkaistiin taitavia kirjeitä ja pidettiin ovelia puheita, joissa Kirkko tuomittiin ahneeksi rahankerääjäksi ja joissa vaadittiin Kirkkoa luovuttamaan koko omaisuutensa nälkäisten ruokkimiseksi. Vuoden 1922 alussa patriarkka Tiihon määräsi, että kaikki kirkon arvoesineet, lukuun ottamatta Jumalallisessa Liturgiassa käytettävää kirkollista esineistöä, tuli antaa vapaaehtoisuuden perusteella avuksi taistelussa nälänhätää vastaan. Tästä bolševikit saivat tekosyyntä tunkeutua kirkkoihin, ja vuonna 1922 maaliskuussa bolševikkihallitus määräsi patriarkan määräykseen valheellisesti tukeutuen, että jokaisella paikallisella neuvostovallanpitäjällä oli oikeus ottaa kirkkoista kaikki arvoesineet. Määräys johti lukuisiin paikallisiin taisteluihin, joissa uskovaiset puolustaessaan kirkkojaan tapettiin julmasti. Monet ortodoksit kärsivät marttyyrikuoleman puolustaessaan kirkkoja ja monet tuomittiin oikeudessa vankiloihin.

Patriarkka Tiihon kutsuttiin myös oikeudenkäynteihin todistajaksi. Eräässä vuoden 1922 huh-tikuussa 54 moskvalaista pappia vastaan käydyssä oikeudenistunnossa patriarkka Tiihon todisti pappien toimien puolesta ja toisti pyyntönsä ulkomaille auttaa nälkäänäkeviä ja niitä hädässä olevia, jotka puolustivat Kirkon pyhyyttä. Tuomari kysyi istunnossa patriarkalta, ”Tunnustatteko valtion lakien olevan pakollisia vai ettekö?”, mihin tämä vastasi, ”Kyllä, tunnustan ne, mutta vain siinä määrin, kuin ne eivät ole ristiriidassa hurskauden sääntöjen kanssa.” Patriarkka Tiihon tuomittiin eristyksen aluksi Pyhän Kolminaisuuden–Pyhän Sergein Lavran Moskovan podvoriin.

Kirkon sisäisessä poliittisessa kiistassa vastapuolella toimivat aktiivisesti niin sanotun Elävän Kirkon uudistusmieliset ajattelijat ja papit. Elävä kirkko sai nimensä suoraan julkaisemastaan lehdestä. Elävän kirkon muodosti aluksi muutama aviossa elävä uudistusmielinen pappi, jotka vastustivat munkkien valtaamana pitämäänsä kirkkoa. He halusivat, että aviossa olevia tuli

vihkiä piispoiksi, toiseen kertaan avioituneita tuli voida vihkiä papputeen, Kirkon tuli ottaa käyttöön uusi kalenteri ja he puolustivat monia liturgisia uudistuksia. Elävä kirkko alkoi saada yhä enemmän äänivaltaa patriarkaalisessa kirkossa, mutta kansan ja papiston keskuudessa suosittu patriarkka Tiihon oli heidän pyrkimystensä esteenä. Patriarkan vangitseminen toukokuussa aukaisi heille kuitenkin oven, nostaa esille uudistuksia ja uusia ajatuksia Kirkon keskushallinnossa.

Heti patriarkan vangitsemisen jälkeen ensimmäisessä kirkolliskokouksessaan Elävän kirkon jäsenet hyökkäsivät Kirkon perusoppeja ja opetusta vastaan esittämällä, että Kirkon tulisi ottaa käyttöön uusi kalenteri (gregoriaaninen kalenteri) ja piispojen sekä munkkien tulisi saada avioitua. He ottivat myös hyvin neuvostomyönteisen ja antipatriarkaalisen kannan korostaen demokraattista synodaalista, äänestyksiin perustuvaa ajattelua. Elävän kirkon papit vierailivat patriarkka Tiihonin luona kokouksensa jälkeen ja halusivat, että tämä nimittäisi heidän ehdokkaansa vuonna 1905 Pyhästä Synodista erotetun piispa Antonin sijaisekseen.

Patriarkka Tiihon nimitti kuitenkin sijaisekseen Jaroslavl'n metropoliitta Agathangelin, joka myös myöhemmin kuoli Siperiassa marttyyrinä. Samaisena vuonna 1922 Venäjän sisäasiainkansankomissariaatista (NKVD) ja salaisesta poliisista Tšekasta muodostettu uusi Valtion poliittinen hallinto (GPU), salainen poliisi tuki voimakkaasti Elävää kirkkoa ja pyrki vangitsemaan kaikki patriarkaatille kuuluiset papit. Metropoliitta Agathangelin ei myöskään annettu tulla Moskovaan ja ottaa tehtävää vastaan. Kirkon keskushallinto oli nyt yhä enemmän Elävän kirkon hallinnassa.

Toisessa kokouksessaan Moskovassa toukokuussa uudistusmieliset ylistivät neuvostovallankumousta ”toisena luomisena” ja ajoivat edespäin liturgisia uudistuksia kutsuen sitä kirkolliseksi ”luovuudeksi”. Kun GPU siirsi patriarkan toukokuussa Donskoin luostariin vangiksi, Elävä kirkko sai lisää valtaa keskushallinnossa. Lopulta kaikki Moskovan ja noin kolmannes valtakunnan kirkoista oli Elävän kirkon hallinnassa, mutta suurin osa kirkkokansaa pysyi uskollisena patriarkalle.

Elokuussa vuonna 1922 pitämässään kokouksessa Elävän kirkon hallinto määräsi, että seuraavassa kokouksessaan patriarkka riisuttaisiin asemastaan ja että häntä ei muisteltaisi palveluksessa. Kuusikymmentä päätöksiä ja Elävää kirkkoa vastustanutta piispaa laitettiin pakkoeläkkeelle. Kun suuri osa kirkkokansaa osoitti vielä uskollisuutta patriarkalle, monet seurakunnat jäivät ilman kirkkorakennusta – kokous oli määrännyt kaikkien päätöksiä vastustavien seurakuntien kirkot sulkemaan ovensa. Kirkkokansa osoitti silti olevansa patriarkan puolella, ja uudistusmielisten kirkkojen jumalanpalveluksissa ei käynyt juurikaan väkeä.

Elävä kirkko piti seuraavan kokouksensa, jota kutsuttiin ”Toiseksi koko Venäjän kirkolliskokoukseksi”, huhtikuussa vuonna 1923 Kristus Pelastajan kirkossa Moskovassa. He pitivät syntynyttä neuvostovaltaa ensimmäisenä hallituksena ja Leniniä ensimmäisenä johtajana, jotka pyrkivät toteuttamaan Jumalan valtakunnan maanpäällä. Häpeällisessä kokouksessaan he lauloivat kokouksessa neuvostovallalle ”Monia vuosia”.

Kokous tuomitsi lopulta patriarkka Tiihonin menettämään asemansa poissaolevana, ja patriarkkaa tuli kokouksen mukaan kutsua kansalainen Vasili Bellaviniksi. Patriarkaatti itsessään lakkautettiin, aviossa olevien pappien piispaksi vihkiminen sallittiin. Gregoriaaninen kalenteri otettiin myös käyttöön. Kirkolliskokous lähetti päätösasiakirjat myös patriarkka Tiihonille allekirjoitettavaksi, mutta hän kirjoitti pöytäkirjaan tyynesti: ”Luekaa tämä. Kokous ei kutsunut minua läsnä olevaksi, enkä tunnusta kokouksen asiantuntemusta, minkä tähden en voi pitää kokouksen päätöksiä laillisina.” 46 piispaa 73 osanottajasta allekirjoittivat päätösasiakirjan – osa kiristettyinä, sillä kokousta johti GPU:n agenttina pidetty Krasnitski, ja osa omasta tahdostaan. Monet vankeina ja vainottuina jo olleet piispat eivät myöskään kyenneet enää vastustamaan selkeitä uhkauksia ja viekkaita puheita.

Paine patriarkkaa kohtaan kasvoi äärimmilleen. GPU:n uskonnollisista asioista vastannut Jevgeni Tutškov vieraili päivittäin hänen luonaan uusien ”valtiollisten asioiden” kanssa - patriarkkaa pyydettiin jatkuvasti allekirjoittamaan tunnustuksia neuvostovallan hyväksi. Patriarkka

Tiihon kutsui Tutškovia ”saatanan enkeliksi”. Hallitus lykkäsi patriarkan oikeudenkäyntiä yhä uudestaan voimistaakseen toisaalta Elävän kirkon päätöksiä ja toisaalta ulkomaisen poliittisen painostuksen vuoksi, koska Iso-Britannian ulkoministeri lordi Curzon oli ottanut kantaa patriarkan puolesta englantilaisessa ja amerikkalaisessa lehdistössä. Oikeudenkäyntiä lykättiin kesäkuun 17. päivään.

Äkillisesti sairastunut patriarkka Tiihon siirrettiin kesäkuussa vuonna 1923 Tagankan vankilaan odottamaan lopullista oikeudenkäyntiään. Häntä pidettiin Tagankassa täydessä pimenossa Kirkossa tapahtuvista asioista, ja hän sai luettavakseen neuvostolehtiä, joissa uudistusmielisten pyrkimyksiä ja onnistumisia vahvasti liioiteltiin. Patriarkka Tiihon katsoi, että tuolla hetkellä uudistusmielinen Elävä Kirkko oli kommunisteja vaarallisempi Kirkon vihollinen. Hän katsoi tarpeelliseksi myöntyä neuvostovallan vaateisiin ja allekirjoitti kesäkuun 3. (16.) kuuluisan ”tunnustuksensa”, jossa hän katui neuvostovastaisia toimiaan ja irrottautui lopullisesti ”niin ulkomaisista kuin sisäisistä monarkkisesta valkoisista vastavallankumouksellisista voimista”. Neuvostohallinto tunsu saaneensa voiton.

Patriarkka Tiihon vapautettiin kesäkuun 12. (25.) vuonna 1923 vankilasta – hän näytti monien mielestä paljon vanhentuneelta, vaikka oli vasta 58-vuotias. Patriarkan vapautus sai kuitenkin Elävän Kirkon vaikutuksen hiipumaan, koska neuvostohallinto ei nähnyt enää tarpeelliseksi tukea sitä. Patriarkka Tiihonin jälkeen monet eläväkirkkolaiset liittyivät takaisin patriarkka Sergein uudistus- ja neuvostomieliseen kirkkoon.

Nähdessään todellisen tilanteen patriarkka Tiihon katui katkerasti vankina antamaansa ”tunnustusta”. Hän sanoi, että jos hän olisi tiennyt, kuinka heikko Elävä kirkko tosiasiasa on, ei hän olisi allekirjoittanut ”tunnustustaan” ja olisi pysynyt vankilassa. Heinäkuun 2. (15.) hän erotti kirkosta Elävän Kirkon sanoen voimakkaasti: ”He ovat erottaneet itsensä Kirkosta ja riisuuntuneet Jumalan armosta ja suosiosta, joka lepää vain Kristuksen Kirkossa. Tämän vuoksi kaikki heidän kirkkoa hallitessaan poissa ollessamme tekemänsä teot ja järjestelyt ovat tyhjiä ja vailla Kirkon kanonista arvovaltaa ja laillista oikeutta. Kaikki Kirkon hyljänneiden piispojen ja pappien toimittamat palvelukset ja sakramentit ovat Jumalan armoa ja voimaa vailla. Kaikki uskovaiset, jotka ovat osallistuneet sellaisiin rukouksiin ja sakramentteihin, eivät tule saamaan sen tähden pyhittymistä ja ovat oikeutettuja saamaan syntiensä tähden tuomion...” Esipaimenen voimakkaat sanat saivat ihmiset palaamaan patriarkaalisten kirkkojen oville katuvinä ja anteeksipyytävinä. Ennen patriarkka Tiihonin julkilausumaa uudistusmieliset hallitsivat suurinta osaa Moskovan kirkoista, mutta hänen voimalliset sanansa käänsivät tilanteen päinvastaiseksi.

Neuvostovalta alkoi vainota patriarkkaa erilaisilla uudistuksilla. He kiristivät patriarkkaa ottamaan käyttöön uuden kalenterin, kuten valtio oli jo tehnyt, estivät toimillaan patriarkkaa hallinnollisissa tehtävissään: tehtäviin vihittyjä piispoja estettiin pääsemästä hiippakuntiin ja siirrettiin muille alueille. Useat patriarkan vihkimät piispat kohtasivat myös marttyyrikuoleman. Patriarkka Tiihon oli näin tosiasiasa täysin vailla hallintovaltaa. Hän sanoi: ”Tiedättekö, minun olisi melkein parempi istua vankilassa. Minua vain pidetään vapaana, mutta tosiasiasa en voi tehdä mitään. Lähetän piispani etelään, hän ilmestyykin pohjoiseen. Lähetän hänet länteen, ja he vievät hänet itään.”

Vuonna 1924 helmikuussa uudistusmielinen johtaja Krasnitski yritti GPU:n toimeksiannosta liittyä takaisin patriarkaaliseen Kirkkoon, mutta harkittuaan asiaa patriarkka Tiihon ei ottanut häntä vastaan. Vaikeutunut poliittinen tilanne heikensi patriarkan terveyttä. Konstantinopolin patriarkka Gregorios VII otti samoihin aikoihin yhteyttä patriarkka Tiihoniin sovitellakseen hänen tulehtuneita suhteitaan Elävään Kirkkoon. Konstantinopolin uudistusmielinen patriarkka Meletios IV (Metaxakis) oli aiemmin luonut yhteydet Elävään Kirkkoon omien pyrkimystensä tukemiseksi ja hänen seuraajansa patriarkka Gregorios VII pahensi lisää kirkollista skismaa ottamalla käyttöön uudistetun juliaanisen kalenterin. Patriarkka Tiihon kielsi päättäväisesti patriarkka Gregorios VII:en ”sovitteluyrityksen”.

Bolševikit alkoivat turvautua nyt toisenlaiseen taktiikkaan: sen sijaan, että he yrittäisivät syrjäyttää patriarkka Tiihonia, jonka kansansuosio oli vakaa, he alkoivat pakottaa häntä allekir-

joittamaan erilaisia säädöksiä, jolla kirkko alistettaisiin neuvostovallalle. Patriarkka Tiihon joutui jatkuvan kiristyksen kohteeksi, jossa häntä maaniteltiin allekirjoittamaan säädösasiakirjoja alamaishiispiensijojensa ja pappiensijojensa hengen uhalla. Henkilökohtaisena lääkärinä toimineelle Mikael Zhizhilenkolle (tuleva Venäjän Ulkomaan kirkon piispa Maksimos) patriarkan kerrotaan sanoneen, että ”neuvostovallan poliittiset vaatimukset ylittävät kohta Kristukselle osoitetun uskollisuuden, ja oikean Kirkon, pysyäkseen uskollisena Kristukselle, on kohta mentävä katakombeihin.”

Joulukuun 7. vuonna 1924 patriarkka lähetti koko papistolle kirjeen, jossa hän ilmaisee selkeästi kantansa: ”Joka kuului korkeakirkolliseen Elävän Kirkon hallintoon, ei voi enää olla Kirkkomme hallinnollisessa virassa. Hänellä ei ole hallinnollista asemaa, eikä hän voi äänestää kirkolliskokouksessa.” Patriarkan kirje on merkittävä, koska se kyseenalaistaa myöhemmin patriarkka Tiihonin seuraajaksi valitun korkeakirkolliseen hallintoon osallistuneen uudistusmielisen Nizhni-Novgorodin metropoliitan Sergein (entinen Suomen arkkipiispa) aseman.

Kirjeen julkaisun jälkeen bolševikit päättivät tappaa patriarkan. He lähettivät vuonna 1924 22. joulukuuta illalla kaksi tappajaa patriarkan asunnolle. Patriarkka oli makuuhuoneessaan rukouksessa. Kuultuaan laukauksen hän teki ristinmerkin ja kääntyi katsomaan huoneen ovelelle. Hän avasi vaivalloisesti oven ja näki keljapalvelijansa verisenä lattialla. Jaakob Ostrumov (toisessa lähteessä sukunimeksi mainitaan Polozov) oli toiminut patriarkan keljapalvelijana jo Chelmissä ja Amerikassa. Patriarkka näki kahden miehen tuijottavan häntä olohuoneessa ja Jaakobin makaavan lattialla osittain oveen nojaten. Miehet lähtivät juoksemaan pakoon, ja patriarkka huusi heidän peräänsä: ”Pysähtykää, mitä olettekaan tehneet! Olette tappaneet ihmisen!” Jaakob avasi silmänsä, katsoi patriarkkaan ja kuoli.

Paikalle kutsuttiin poliisit, jotka suorittivat pikaisen tutkinnan. Seuraavan päivän Izvestija-lehdessä oli pieni kirjoitus, jossa kerrottiin, kuinka kaksi varasta oli murtautunut kansalainen Bellavinin asuntoon ja varastanut turkiksen. Murhasta ja tutkinnasta ei puhuttu mitään. Patriarkka Tiihon halusi haudata marttyyripalvelijansa Donskoin luostariin, mutta bolševikit kielsivät sen. Kun lupa hautaukseen vihdoinkin saatiin, hallitus ilmoitti välittömästi rakentavansa kyseiselle paikalle krematorion. Patriarkka Tiihon siirrettiin Jaakobin ruumiin luostarin talvikirkon seinän viereen paikalle, jonne hänet itsensäkin myöhemmin haudattiin. Murhatapaus heikensi lopullisesti patriarkan terveyden ja sairaskohtaukset lisääntyivät.

Vuonna 1925 tammikuun 12. patriarkka otettiin pieneen yksityiseen tohtori Bakuninin johtamaan sairaalaan vuodeosastolle. Vaikka GPU:n johtaja-agentti Jevgeni Tutškov vainosi häntä jatkuvasti vuodeosastolla, patriarkka tervehtyi hieman. Hän pystyi toimittamaan palveluksia ja vihki maaliskuussa 23. kaksi piispaa tehtäviinsä. Samaisen päivän illalla, pyhän synodin kokouksen jälkeen hänen terveytensä heikkeni yllättäen ja hän joutui takaisin sairaalaan.

Parin päivän kuluessa patriarkka Tiihon kuntoutui hieman ja valmistautui toimittamaan lähestyvän Ilmestyspäivän jumalalliset palvelukset. Patriarkan kuolemaan liittyy hämäräperäisiä seikkoja, joita valottavat kahden keljapalvelijan kertomukset patriarkan viimeisistä hetkistä. Palvelijat kertovat, että Jumalansynnyttäjän ilmestysjuhlan edellä patriarkka otti vastaan vieraita, joiden joukossa oli muun muassa GPU:n agentiksi epäilty Tverin piispa Serafim. Tämä pyysi patriarkkaa lepäämään ja jättämään juhlapalvelukset väliin, mutta patriarkka totesi olevansa kunnossa toimittamaan palvelukset.

Juhlapäivän iltana patriarkan luokse tuli lääkäri, joka ei ollut hänen varsinainen lääkäriensä. Tämä määräsi patriarkalle suun kautta nautittavan lääkeannoksen, jonka keljapalvelijoiden Markuksen ja Stratonikoksen tuli antaa patriarkalle. Patriarkka Tiihon otti annoksen ja alkoi välittömästi oksentaa. Keljapalvelijat kutsuivat paikalle patriarkan lääkärin, joka pyysi saada nähdä lääkeannospullon. Katsottuaan sitä hän heitti sen seinään, pesi kätensä ja lähetti patriarkan välittömästi sairaalaan.

Sairaalassa patriarkka kylvetettiin, hänelle juotettiin maitoa vatsalaukun puhdistamiseksi, mutta mikään ei auttanut. Tunnin sisällä, 25. maaliskuuta (7.4.) illalla patriarkka Tiihon nukui kuolonuneeen keljapalvelijoiden Markuksen ja Stratonikoksen mukaan. Hallituksen anta-

man virallisen version mukaan kansalainen Bellavin kuoli sairaalaosastolla sairaskohtaukseen klo 23.45 25.3. vuonna 1925. Patriarkan poisnukkumisen jälkeen hallitus julkaisi myös neuvostomyönteisen ”patriarkan virallisen testamentin”, jonka patriarkan väitettiin allekirjoittaneen kahden ”metropoliitan” ollessa todistamassa. Testamentti oli taitava väärennös, jolla hallitus pyrki mustamaalaamaan pyhän patriarkan neuvostomyönteiseksi.

Patriarkka Tiihon haudattiin maaliskuun 30. (huhtikuun 12.) 58 piispan ja valtavan uskovien joukon läsnä ollessa Donskoin luostarin vanhaan talvikirkkoon. Donskoin luostari suljettiin vuonna 1927, jolloin luostarin munkkien huhuttiin piilottaneen pyhän Tiihonin reliikit suojelakseen niitä kommunisteilta.

Vuodet 1927–

Venäjän ulkomaan kirkko kanonisoi patriarkka Tiihonin vuonna 1981 muiden Venäjän uusmartyyyrien ja tunnustajien kanonisoinnin yhteydessä. Moskovan patriarkaatti kanonisoi hänet vuonna 1989. Toukokuussa vuonna 1991 kirkon vahingoitettua tulipalossa patriarkan reliikkejä alettiin uudestaan etsiä: patriarkan virallisella haudalla ollut marmorilaatta avattiin ja paikalla alettiin kaivaa, mutta tuntien etsintöjen jälkeen etsijät alkoivat epäillä olevansa väärillä jäljillä. Lopulta syvältä maasta löydettiin pieni tyhjä hautakammio.

Varovaisen tarkastelun jälkeen etsijät kuitenkin huomasivat kammion olevan vain osa maanalaista lämmitysjärjestelmää ja että suoraan lämpöputkien ympärille oli valettu rakennelmaa tukevoittavaa sementtiä. Muualla järjestelmässä putkien ympärillä oli pelkästään kalkkikiveä. Tästä syystä etsijät kaivoivat lisää lämmitysjärjestelmän alta ja huomasivat sen makaavan suuren sementtilaatan päällä. Laatta vaikutti asennoltaan selvästi tarkoituksenmukaisesti paikalle asetetulta – sillä oli selvästi pyritty piilottamaan jotakin tärkeää.

Kahden päivän kaivausten jälkeen todellinen hautakammio löydettiin helmikuun 19, 1992. Kammio osoittautui hyvin kosteaksi, mutta pyhän Tiihonin reliikit olivat melkein kokonaan turmeltumattomat. 23.3. (5.4.) vuonna 1992 50 piispaa saattoi juhlallisesti patriarkka Tiihonin reliikit luostarin pääkirkkoon. Paikalla olleet pyhiinvaeltajat todistivat, että Vladikan kasvot, mantia ja mitra olivat täysin turmeltumattomia. Kirkkokansa todisti ilmassa olleen pyhän tuoksua ja tuon hetken olleen syvän harras sekä rauhallinen. Pyhänjäännösarkkuun kiinnitettiin Vladikan ikoni, jossa hänen kädessään olevassa käärössä lukee: ”Lapseni, älkää horjuko Jumalan meille lähettämältä Ristin tieltä.”

**Pyhä tunnustaja ja pappismarttyyri, Moskovan ja koko Venäjän patriarkka Tiihon,
rukoile Jumalaa meidän puolestamme!**

*****

Lisäluettavaa:

Andrejev, I.M. 1982. Russia's Catacomb Saints. Platina, Ca.: St. Herman of Alaska Press, pp. 56-57.

Orlovski, O.V. 1995. Pyhä Tiihon –Moskovan ja koko Venäjän patriarkka. Moskova: Sretnsky Monastir (venäjänkielinen)

Serfes, D. Fr. The Life and Works of St. Tikhon the Confessor, Patriarch of Moscow. Vols. I-III. Old Forge, PA.

Swan, J. 1964. A Biography of Patriarch Tikhon. Jordanville, N.Y.: Holy Trinity Monastery.

Vostryshev, M. 1990. Jumalan valitsema: Moskovan ja koko Venäjän patriarkan, pyhän Tiihonin Ristin tie. Moskova: Sovremennik. (venäjänkielinen)

Katso lisäksi The Orthodox Word –julkaisun vuoden 2008 numero 5 (Vol. 44, No. 5: September-October), joka on kokonaisuudessaan omistettu pyhälle Tiihonille.